NGUỒN GỐC TIẾNG ITALIA

Người thực hiện: **Hoàng Hồng Thuý**
Lớp: **1I-06**
GVHD: **Phạm Nữ Vân Anh**

Được mệnh danh là ngôn ngữ của tình yêu và âm nhạc, với giọng điệu vừa hùng hồn lên bổng xuống trầm, vừa êm dịu và giàu nhạc điệu, tiếng Italia luôn được coi là thứ tiếng hấp dẫn nhất. Vậy tiếng Italia có nguồn gốc như thế nào và được những người Italia sử dụng từ bao giờ?

I. KHÁI QUÁT

Tiếng Italia có cùng gốc Latinh với tiếng Pháp, là một ngôn ngữ thuộc nhóm Romance của hệ Ấn – Âu và được khoảng 70 triệu người, đa số sinh sống tại Italia sử dụng.

Trên bán đảo Italia và các đảo phụ cận, nó được xem như đứng trung gian giữa các tiếng miền Nam (thuộc nhánh phương Nam của nhóm Romance) và các tiếng miền Bắc (thuộc nhóm ngôn ngữ Gaul – Romance).

Trong nhóm Romance, nó là tiếng gần tiềng Latinh nhất, và cũng giống như các ngôn ngữ khác trong nhóm, tiếng Italia dùng rất nhiều trọng âm trong lối phát âm.

Tiếng Ý (Italiano)	
Được sử dụng tại	Ý, Thụy Sĩ, Vatican…
Vùng	Nam Châu Âu, Bắc Mỹ
Số người dùng như tiếng mẹ đẻ	70 triệu
Tổng số người sử dụng	70 triệu
Xếp hạng	11
Hệ ngôn ngữ	Hệ Ấn – Âu Nhóm gốc Ý Nhóm Romance Nhóm Ý –Tây Nhánh Ý – Dalmatia Tiếng Ý

Địa vị chính thức	
Ngôn ngữ chính thức tại	Ý, Thụy Sĩ, San Marino, Vatican và vài quốc gia khác
Điều hành bởi	Viện Hàn Lâm Ý (Accademia della Crusca)
Mã ngôn ngữ	
ISO 369-1	it
ISO 369-2	ita
SIL	ITN

II. LỊCH SỬ

Có thể nói, sự biến hoá từ tiếng Latinh sang tiếng Italia hiện đại là một quá trình tương đối phức tạp vì có rất nhiều ngôn ngữ đã được dùng tại bán đảo Italia trước và trong khi đế quốc La Mã hình thành.

Chúng ta biết rằng, vào thời kì đế quốc La Mã, người Italia và cả châu Âu nằm trong vùng thống trị của La Mã và dùng tiếng Latinh. Tên đầy đủ của thứ tiếng này là tiếng Latinh cổ. Tuy tiếng Latinh cổ đã được dùng như một ngôn ngữ chính thức, nhưng dân tại các vùng khác nhau của đế chế này vẫn tiếp tục dùng các tiếng địa phương của họ. Khi cần, họ dùng một loại tiếng Latinh đã được đơn giản hoá rất nhiều trong việc giao dịch với những người cầm quyền: đây là thứ tiếng Latinh bình dân (Vulgar Latinh).

Cuối thế kỉ thứ V, đế quốc La Mã sụp đổ, các nhà quí tộc La Mã bị tàn sát hoặc chạy trốn, vậy là thứ tiếng Latinh cổ cũng theo đó mai một, thay vào đó là ngôn ngữ bình dân.

Tiếng Italia là trực hệ của tiếng Latinh bình dân, đây là sản phẩm của sự pha trộn giữa tiếng Latinh bình dân và các dạng địa phương Italia, đặc biệt là tiếng Toscana. Quá trình này diễn ra chậm chạp, dần dần. Tại Italia người sử dụng tiếng Latinh ngày càng ít đi, số người sử dụng tiếng Italia ngày càng đông, cuối cùng là sự thay thế hoàn toàn.

Thứ tiếng Italia ra đời sau và tiếng Latinh bình dân nguyên thuỷ thực ra có mối liên hệ rất chặt chẽ, trong đó có sự vay mượn khá lớn từ tiếng Latinh, từ qui tắc ngữ pháp cho tới vốn từ.

Trong sự ra đời của tiếng Italia, không thể không nhắc đến công lao đóng góp của một nhân vật lịch sử và một thứ tiếng địa phương. Đó là đại thi hào Dante Alighieri và thổ ngữ vùng Firenze (Florence).

Dante sinh năm 1265 trong một gia đình thuộc dòng dõi quí tộc ở Florence. Ông được coi là một trong những người khép lại thời kì trung cổ và mở ra cánh cửa của thời đại Phục Hưng. Tiếng địa phương Firenze là một trong những dạng tiếng địa phương Toscana, Dante Allighieri đã thường xuyên sử dụng thứ tiếng này trong những tác phẩm của mình, ông đã biến thứ ngôn ngữ này thành ngôn ngữ chung của toàn thể người dân Italia.

Tác phẩm ngữ văn nổi tiếng "Tục ngữ luận" của Dante là một trong những tác phẩm đặt nền móng cho công cuộc thống nhất các thứ tiếng tại Italia thành ngôn ngữ chuẩn mực của cả dân tộc. Còn kiệt tác “Thần khúc" (La Divina Commedia) - một tập thơ dài được ông viết vào thế kỉ XIV - không chỉ là một trong những tác phẩm văn học hay nhất thế giới, mà nó còn là cơ sở vững chắc cho tiếng Italia trở thành ngôn ngữ chung của toàn thể nhân dân Italia. Dante viết "Thần khúc" trong những ngày tháng lưu vong. Cuộc đời trôi nổi và số phận bi kịch của nhà thơ đã khiến ông sáng tác nên những câu thơ vừa giàu giá trị triết học, tôn giáo vừa thể hiện rõ thế giới tinh thần phong phú của con người. Tác phẩm có ảnh hưởng mạnh mẽ tới toàn bộ nền văn học Italy và vẫn được coi là tác phẩm xuất sắc nhất viết bằng thứ ngôn ngữ này.

"Thần khúc" gồm 100 khúc ca chia làm 3 phần: Địa ngục (33 khúc ca), Tĩnh tội giới (33 khúc ca) và Thiên đường (33 khúc ca), là một sử thi miêu tả lại cuộc hành trình của nhà thơ qua địa ngục, luyện ngục và thiên đường. Trong mỗi phần, nhà thơ sử dụng một giọng điệu khác nhau phù hợp với nơi ông mô tả. Dọc đường đi, nhà thơ gặp linh hồn của những người có tội và những người được cứu rỗi- và cả hai bên đều lôi kéo ông- thể hiện sự

khó khăn trong việc lựa chọn con đường đúng. Dante cũng bàn luận về những vấn đề quan trọng như chính trị và những cái xấu xa của nó, những kiểu tình yêu khác nhau, bản chất của tự do ý chí và sự cứu rỗi tôn giáo. Tác phẩm đã gây sửng sốt về tri thức rộng lớn và sâu sắc của Dante, và là một tài liệu lịch sử quan trọng về thời Trung cổ.

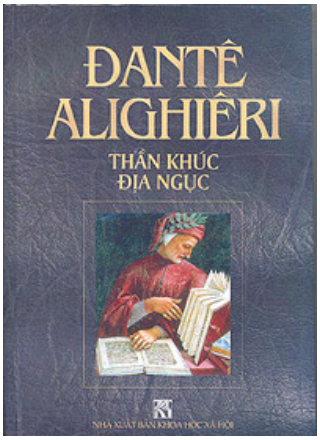

Bìa cuốn "Thần khúc - Địa ngục" do NXB Khoa học xã hội ấn hành năm 2005.

"Thần khúc" là bộ bách khoa toàn thư của thế kỷ XIII, trong đó mọi ngành khoa học đương thời đều có mặt. Viết "Thần khúc", qua cuộc hành trình tưởng tượng kỳ lạ, Dante nhằm dựng lại con đường giải thoát của chính mình và đồng thời cũng để làm gương cho kẻ khác. "Thần khúc" đã phản ánh rất sinh động cuộc đấu tranh chính trị cũng như phong tục tập quán của Florence. Ngay cả những ảo tưởng của Dante cũng được xây dựng dựa trên những hiện thực cuộc sống.

Mục đích của "Thần Khúc" không phải chỉ là lịch sử của một linh hồn tội lỗi được cứu vớt. Dante từng nói:

Bây giờ nếu anh muốn sao cho thích thú

Trút đi mọi nỗi nhọc nhằn

Thì độc giả ơi hãy ngồi yên tại chỗ

Để nghĩ về những điều mà ở đây tôi mới lướt nhanh

Cơm tôi dọn xong rồi, xin mời anh cứ một mình ăn lấy.

Nhà văn Lê Trí Viễn có một nhận xét: Người dọn cơm đã bỏ hầu như cả cuộc đời vào bữa cơm, và từ bao đời nay đã có bao nhiêu thế hệ người ăn một mình ăn lấy, thế mà hầu như vẫn chưa ai nhận ra hết được những ý vị thâm trầm.

Ngoài Dante, văn hoá Firenze còn có hai nghệ sĩ văn chương tài năng khác - những người biểu trưng rõ nhất cho tư tưởng và cảm xúc của người Italia vào cuối thời Trung đại, đầu thời Phục Hưng - đó là Francesco Petrarca và Giovanni Boccaccio.

Francesco Petrarca (1304-1374) là một đại danh trong nền văn học Italia. Ngoài ra, ông còn được biết đến như một trong những nhà nghiên cứu khoa học nhân văn vĩ đại sớm nhất thời Phục Hưng.Thi hào này mở ra một kỷ nguyên mới cho văn chương mà đặc trưng là mến mộ thiên nhiên, say sưa thế' tục, nhưng cũng có nhiều trăn trở trong hồ nghi và mâu thuẫn.

Giống như Dante, Petrarca tin vào sự cứu rỗi linh hồn và tránh tội lỗi xác thịt. Nhưng ngoài đời, Petrarca nghiêng về lối sống phù hoa. Những bản dịch từ tiếng Latinh sang dạng Vulgate và cả những tác phẩm bằng tiếng Latinh của ông được mọi người rất trân trọng, và khiến ông danh tiếng lẫy lừng. Nhưng dân chúng mến mộ ông nhiều hơn vì những bài ca trữ tình hoa mỹ' được hậu thế góp lại thành tập "Canzoniere". Tác phẩm này không những đã góp phần giữ tên tuổi ông còn sống mãi đến ngày hôm nay mà nó còn có ảnh hưởng rất lớn đến những thi sĩ thế kỉ XV và XVI.

Boccaccio (1313-1375) là một người nổi lên trong giới kinh doanh.Tác phẩm "Decameron" của ông đã được mô tả như một thiên sử thi. Nó gồm 100 mâu chuyện ngắn được kể do chính nhân vật tự thuật, giống như tác phẩm "1001 đêm". Tác phẩm đã trở thành một mẫu hình của tiểu thuyết hư cấu và văn xuôi. Boccaccio là người đầu tiên bình luận tác phẩm của

Dante, và cũng là một người bạn , một nhà phê bình của Petrarca.

III. PHÂN LOẠI VÀ CÁC NGÔN NGỮ LIÊN HỆ

Tiếng Italia được các nhà ngôn ngữ học xếp vào nhánh Italia – Dalmatia, một phân nhánh của nhóm Italia – Tây Nhánh, thuộc nhóm Romance của hệ Ấn – Âu. Các tiếng gần tiếng Italia nhất là tiếng Napoli, tiếng Sicillia, và tiếng Italia – Do Thái. Sau đó là các ngôn ngữ tại miền Bắc của Italia như các tiếng Liguri, Lombard, Piemont… Xa thêm chút nữa là các tiếng Romania, Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha và Pháp.

IV. PHÂN BỔ ĐỊA LÝ

Tiếng Italia là ngôn ngữ chính thức tại các nơi: Italia và Vantican (khoảng 58 triệu người), San Marino (xấp xỉ 24.000 người), Thụy Sĩ (840.00 người) và tại vài vùng của Croatia và Sloven. Các nước có số người dùng tiếng Italia đáng kể là: Albania, Argentina, Brasil, Canada, Hoa Kì, Lúc-xăm-bua, Malta, Úc và Venezuela. Ngoài ra một vài thuộc địa cũ của Italia như Somalia, Lybia và Eritrea vẫn còn một số người nói tiếng Italia.

V. CÁC LOẠI VÀ CÁC GIỌNG TIẾNG ITALIA

* Tiếng Italia – Do Thái
* Miền Bắc:
    - giọng Piemontese
    - giọng Milanese (Milano)
    - giọng Veneto (Venezia)
    - giọng Modenese
* Vùng Toscana:
    - giọng Toscana (Firenze, Pisa, Siena)
    - giọng đảo Corsica
* Trung ương:
    - giọng Romanesco (Roma)
    - giọng Umbro

- giọng Marchigiano
- giọng Cicolano-Reatino-Aquilano

* Miền Nam:
  - giọng Ambruzzese
  - giọng Campano (Napoli)
  - giọng Lucano
  - giọng Pugliese (Bari)

* Miền cực Nam:
  - giọng đảo Sardinia
  - giọng Salentino (Lecce)
  - giọng Calabrese (Calabria)
  - giọng Siciliano (Parlemo)

Giọng Italia được xem như chuẩn nhất hiện nay là giọng của vùng Toscana, nhất là giọng của những người sống tại thành phố Firenze (Florence).

VI. KẾT LUẬN

Tìm hiểu nguồn gốc và quá trình hình thành ngôn ngữ của một quốc gia là tìm hiểu một phần về lịch sử của quốc gia đó. Mong rằng tài liệu nghiên cứu về tiếng Italia và một vài chi tiết liên quan đến tiếng Italia của chúng tôi sẽ giúp cho các bạn hiểu thêm về ngôn ngữ luôn được coi là một trong những thứ tiếng hấp dẫn nhất thế giới này, đồng thời giúp các bạn có thêm hứng thú tìm hiểu về lịch sử, văn hoá của đất nước Italia - đất nước Nam Âu xinh đẹp được phong tặng là “phòng trưng bày nghệ thuật sống của thế giới”.